

ЛІНГВІСТИКА ПРАВА ТА ЗМІ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

МАМИЧ М. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри прикладної лінгвістики, кандидат філологічних наук, доцент

КОМУНІКАТИВНА ІНТЕНЦІЯ ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОГО КОНТЕНТУ ДРУКОВАНИХ МЕДІАТЕКСТІВ 40–80-Х РОКІВ МИНУЛОГО СТОЛІТТЯ

Офіційно-діловий контент, як відомо, репрезентує офіційну, ділову, подієву інформацію, кожна з яких становить особливий різновид субконтенту. Така інформація не становить основу соціальних, духовних і біологічних потреб людини, але входить до розряду пізнавальних потреб (п'ята в пірамідній ієрархії А. Маслоу [3]). Але це не применшує її значення, бо виокремлені з друкованих текстів лінгвокультурологічні індикатори цінностей (далі – ЛІЦ) узгоджені з вербалізованими соціальними (соціальний стан, статус, працьовитість, професія, родина, терплячість, рівність статей тощо); політичними (свобода слова, громадянська свобода, законність, мир тощо); моральними (добро, благо, любов, дружба, обов'язок, честь, порядність тощо) цінностями.

Поняття 'офіційно-діловий контент' не збігається з поняттям 'офіційно-діловий стиль'. Останній, як відомо, представлений у сучасній літературній мові жанрами 'Указ', 'Договір', 'Закон', 'Кодекс', 'Постанова', 'Наказ', 'Заява' тощо, характеризується високою книжністю, наявністю формуляра, реквізитів, мовних штампів, що робить тексти документів універсальними за формою і структурою.

'Офіційно-діловий контент' – це поняття журналістикознавства і медіастистики, з яким пов'язують інформування громадськості про події суспільного, політичного, економічного, ділового життя різних рівнів. Отже, йдеться про: 1) трансформацію текстів офіційно-ділового стилю для ЗМІ; 2) публіцистичні медіажанри з характерним лексичним, фразеологічним наповненням, що відображають ціннісно-аксіологічні орієнтири передаваної інформації; 3) використання контенту для впровадження в масову свідомість через мовні та візуальні канали соціально-політичних, професійних і морально-психологічних

ЛПЦ, усталених в офіційному дискурсі влади в певний період її функціонування.

Провідне комунікативне інтенційне наповнення (офіційно-ділове та ідеологічно-пропагандувальне) аналізованого контенту пов'язане з його мовно-стилістичними особливостями, а тому детерміноване поширенням інформації, впливом на адресатів за допомогою цієї інформації з метою трансформації офіційного дискурсу влади, її ідеології, з метою регулювання громадсько-політичної ситуації, стосунків між владою і людьми, обслуговування потреб читачів у офіційній інформації.

Офіційна інформація на сторінках часопису зі змішаним контентом та ціннісно-смысловими координатами не може не змінюватися, не піддаватися публіцистичному впливові насамперед через високий сугестивний потенціал, закладений у ній.

Аналізований різновид контенту найбільш чітко виражений у періоди 40–50-х та 60–70-х рр. минулого століття, причому із помітною вже у 60-ті тенденцією до зменшення такої дослівної інформації, яка модифікується, її заступає широке коло жанрових різновидів медіатекстів-ідеологем. Тематичні категорії цих документів, їхня структура і ключові поняття залишалися незмінними до середини 80-х рр. ХХ ст. [2, с. 14]. Мета публікування цих матеріалів – утвердження лінгвокультурологічних індикаторів ідеологічних цінностей соціуму, серед яких *мир, сила провідної політичної партії та піднесення соціального статусу і політичної, професійної ролі людини в тоталітарному офіційному дискурсі*. Уривок із документа зі збереженою в оригіналі структурою, рубрикацією, може мати публіцистичну назву, що акцентує увагу на важливості офіційної інформації або офіційну назву будь-якого закону.

Крім опублікування змін до законів і розгорнутих цитат із статей законів, у 1980-х рр. вдавалися до опублікування формулярів-зразків документів (заяв, звернень). У цей період публікувалися документи Всесвітнього конгресу матерів, Звернення Всесвітньої асамблеї миру, Звернення Бюро Всесвітньої Ради Миру, Указ Президії Верховної Ради СРСР, Вітання ЦК КПРС з нагоди свята 8 Березня, Відкритий лист делегатів ХХІ з'їзду КПРС, Вітання з нагоди річниці визволення України від німецько-фашистських загарбників та ін. Найбільший текст офіційного різновиду контенту аналізованого періоду – Конституція СРСР 1977 року. Такі тексти прийнято кваліфікувати як авторитетні, оскільки вони детермінували офіційний дискурс [2, с. 14; 1]. Одні з названих документів надруковано в незміненому вигляді, інші ж адаптовані для масового видання, і у такий спосіб офіційна інформація зазнавала жанрово-стильової трансформації у подієву, але вагому, ключову для конкретного часу.

Медіатексти офіційного різновиду контенту 40–80-х рр. ХХ ст. – носії публіцистичних мовних образів держави СРСР, людей, які осповодують своє бачення життя як миру без війни, публіцистичного образу

світової громадської думки, які створюють характерні стилістично марковані лексеми, словосполучення і кліше.

Отже, медіатексти офіційного різновиду субконтенту в середині минулого століття були провідниками офіційного дискурсу, ідеології боротьбизму (О. Г. Тодор називає слово *боротьба* актуальним у словосполученнях мови ЗМІ 50–80-х рр. XX ст. [4, с. 68]) й утвердження у мовній свідомості спільноти позитивних образів влади, народу.

Список використаної літератури:

1. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності: стилістика і культура мови / С. Я. Єрмоленко. — К. : Довіра, 1999. — 431 с.
2. Зарецький О. В. Офіційний та альтернативний дискурси. 1950–80-ті роки в УРСР / О. В. Зарецький. — К. : Інститут української мови НАН України, 2008. — 443 с.
3. Maslow A. Self-actualizing and Beyond [Електронний ресурс] / A. Maslow // Challenges of Humanistic Psychology. N. Y., 1967. — Режим доступу до ресурсу : <http://www.psychology.ru/library/00037.shtml>
4. Najnowsze dzieje językuw słowiańskich. Українська мова 1945–1995 рр. / за ред. С. Я. Єрмоленко. — Opole, 1999. — 268 с.

КИСЕЛЬОВА А. А.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
кандидат філологічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики

МОВНА ІНТЕРФЕРЕНЦІЯ У ТЕКСТАХ СУДОВИХ РІШЕНЬ

Відповідно до ст. 10 Закону № 3018-III, українська мова є мовою судочинства, а всі судові документи мають бути укладені українською мовою, зокрема послуговуючись офіційно-діловим її стилем, який має характеризуватися послідовністю і точністю викладу фактів, документальністю, емоційно-експресивною нейтральністю висловів та, безумовно, нормативністю мовних засобів. Однак судові рішення, що наявні у публічному доступі на сайті Єдиного державного реєстру судових рішень, у більшості випадків аж ніяк не відповідають вищезазначеним вимогам, оскільки містять істотну кількість помилок, пов'язаних із недотриманням мовних норм. Найочевиднішим й найважливішим джерелом таких помилок, на нашу думку, є мовна інтерференція, визначена Л.І. Баранниковою як “зміна в структурі або елементах структури однієї мови під впливом іншої”, що у наших реаліях означає несвідоме накладання мовних норм російської мови на українську і призводить до виникнення “суржику” (зазвичай притаманного усному мовленню) у документах офіційно-ділового стилю.